
Inhoud

Inleiding	9
Deel I Interculturele communicatie: Ontwikkeling en afbakening	
1 Interculturele communicatie	23
1.1 Inleiding	23
1.2 Afbakening van interculturele communicatie	26
1.3 Theoretische fundering van interculturele communicatie	32
1.4 Model voor interculturele communicatie	35
Deel II Culturele factoren: Cultuur en culturele diversiteit	
2 Cultuur	43
2.1 Inleiding	43
2.2 Het wezen van cultuur	45
2.3 Cultuur als sociaal product	47
2.4 De dynamiek van cultuur	49
2.5 Cultuur en subcultuur	52
2.6 Groepscultuur en individu	53
2.7 Cultuur als uitsluitingsmechanisme	56
3 Cultuur en immigratie	61
3.1 Inleiding	61
3.2 Aanpassing als cultuurschok	62
3.2.1 Verloop van het aanpassingsproces	62
3.2.2 Kanttekeningen bij het aanpassingsproces	64
3.3 Factoren die het aanpassingsproces beïnvloeden	65
3.3.1 Persoonlijke karakteristieken	65
3.3.2 Culturele afstand en de omvang van de groep	66
3.3.3 Openheid van de ontvangende samenleving	66
3.4 Theorieën over cultuurverandering bij migranten	67
3.4.1 De convergentietheorie van communicatie	67
3.4.2 De systeemtheorie van interculturele transformatie	68

3.5	Cultuurverschil en conflict	70
4	Normen, waarden en communicatie	77
4.1	Inleiding	77
4.2	Visies op culturele verscheidenheid	79
4.2.1	De dichotome classificatie van wereldculturen	80
4.2.2	De benadering van de waardenoriëntaties	82
4.2.3	De benadering van de culturele variabiliteit	85
Deel III	Communicatiefactoren: Communicatie en vaardigheden	
5	Communicatie	97
5.1	Inleiding	97
5.2	Communicatie als proces	97
5.3	Verloop van het communicatieproces	99
5.4	Karakteristieken van communicatie	101
5.4.1	Communicatie als zender- en ontvangerfenomeen	101
5.4.2	Communicatie en intentionaliteit	102
5.4.3	Communicatie als doelgerichte actie	103
5.4.4	Communicatie en de uitwisseling van betekenissen	104
5.4.5	Het inhoudelijk- en betrekkingniveau van communicatie	105
5.5	Communicatieve competentie	106
5.5.1	Sociale vaardigheden	107
5.5.2	Communicatieve competentie en effectieve communicatie	109
6	Interculturele competentie	113
6.1	Inleiding	113
6.2	Componenten van interculturele competentie	115
6.3	Motivatie	118
6.3.1	De aantrekkingskracht van overeenkomsten	119
6.3.2	Onzekerheidsvermijding	121
6.4	Kennis	122
6.5	Vaardigheden	126
6.5.1	Bekrachtiging	126
6.5.2	Bedachtzaamheid	127
6.5.3	Zelfonthulling	128
6.5.4	Empathie en aanpassing	130
7	Taal en communicatie	134
7.1	Inleiding	134
7.2	Taal, cultuur en denken	135
7.3	Taal, cultuur en communicatie	137
7.3.1	Taal en communicatiecodes	137
7.3.2	Taal, cultuur en communicatiestijlen	141

7.4	Taal en sociale verhoudingen	143
7.4.1	Taalaccommodatie	145
7.5	Taal en etniciteit	148
7.5.1	Taal en intergroepscontact	148
7.5.2	De sociaal-psychologische benadering van taal en etniciteit	150
7.6	Taalequivalentie en crosscultureel onderzoek	153
8	Non-verbale communicatie	158
8.1	Inleiding	158
8.2	Afbakening van non-verbale communicatie	160
8.3	Culturele versus biologische oorsprong van non-verbaal gedrag	162
8.4	Typen van non-verbaal gedrag	165
8.5	Functies van non-verbaal gedrag	169
8.6	Culturele variabiliteit en non-verbale communicatie	171
Deel IV	Attitdefactoren:	
	Attitudes en beeldvorming	
9	Sociale categorisering en identiteit	181
9.1	Inleiding	181
9.2	Sociale categorisering	181
9.3	De causale attributietheorie	183
9.4	Etniciteit en etnische identiteit	186
9.5	Benaderingen van etniciteit	187
9.5.1	De culturalistische benadering	187
9.5.2	De sociaal-politieke benadering	188
9.5.3	De psycho-sociale benadering	189
9.6	Identiteit en identiteitsbeleving	191
9.7	Identiteit en interculturele communicatie	197
9.7.1	De theorie van de culturele identiteit	199
9.7.2	Adaptieve interculturele communicatie	200
10	Beeldvorming	206
10.1	Inleiding	206
10.2	Stereotypen en vooroordelen	207
10.3	Het ontstaan van beeldvorming	212
10.3.1	Vooroordelen en persoonlijkheidskenmerken	214
10.3.2	Vooroordelen, conflict en concurrentie	215
10.3.3	Vooroordelen, socialisatie en informatievoorziening	216
10.3.4	Vooroordelen, waarneming en attributie	217
10.4	Functies van vooroordelen	219
10.5	Beeldvorming in de praktijk in Nederland	221
10.5.1	Allochtonen over autochtonen	221
10.5.2	Autochtonen over allochtonen	224
10.6	Vooroordelen en intergroepsrelaties	228

11	Media en beeldvorming	237
11.1	Inleiding	237
11.2	De rol van de media bij beeldvorming	238
11.3	Beïnvloeding van vooroordelen via informatievoorziening	243
11.3.1	Preventie	243
11.3.2	Interventie	246
11.4	Effecten van informatievoorziening	249
11.5	Beïnvloeding van vooroordelen via contact en samenwerking	252
Deel V	Toepassingsgebieden: Interculturele hulpverlening en Intercultureel management	
12	Interculturele hulpverlening	261
12.1	Inleiding	261
12.2	Knelpunten in de interculturele hulpverlening	262
12.3	Modellen voor interculturele hulpverlening	269
12.3.1	Het model van de communicatiecodes	270
12.3.2	Het DSM-model	275
12.3.3	Het TOPOI-model	278
12.4	Noodzakelijke kennis en vaardigheden	283
13	Intercultureel management	294
13.1	Inleiding	294
13.2	Etnische minderheden op de arbeidsmarkt	296
13.3	Intercultureel management en de multiculturele organisatie	299
13.4	De noodzaak voor intercultureel management	302
13.5	Dimensies van intercultureel management	306
13.5.1	Bevordering van participatie	306
13.5.2	Erkenning en waardering van diversiteit	310
13.5.3	Bevordering van acceptatie en interetnische relaties	314
13.6	Organisatieculturen en intercultureel management	318

Literatuur

Namenregister